

ґрунтується на добрій волі сторін. Тому доцільно надати медіаційно-му договору статус виконавчого документа.

Список бібліографічних посилань:

1. Gmurzynska E. Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym – zastosowanie w Europie i w Polsce. Warszawa : С. Н. Beck, 2007. S. 4–6.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3: К–М. 792 с.
3. A Dictionary of Law / ed. by E. A. Martin. Oxford : Oxford University Press, 2003. 551 p.
4. Black's Law Dictionary (abridged version) / ed. by H. C. Black. Minneapolis : West, 1991. 1956 p.
5. Притика Ю. Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 33 с.
6. Ульянова Г. О. Актуальні питання запровадження медіації у сфері права інтелектуальної власності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2010. № 3. С. 66–68.
7. Калашникова С. И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции. М. : Инфотропик Медиа, 2011. 304 с.
8. Білак М. Я., Притика Ю. Д., Спектор О. М., Хоменко М. М. Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 261 с.
9. Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Юридичні науки*. 2012. № 90. С. 10–15.

УДК 346.77(378)

Ольга Євгенівна АВРАМОВА,

*доцент кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1941-9894>*

СИСТЕМА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Об'єкти інтелектуальної власності, на відміну від звичайних речей, мають власну унікальність. Як справедливо підкреслюють дослідники економічної теорії інтелектуальної власності: об'єктом речової власності є матеріальний субстрат, що має обмеженість у просторі і використовується визначеною кількістю осіб; на відміну від нього об'єктом інтелектуальної власності виступає ідеальний субстрат, що існує в неуречевленій формі на матеріальному носії. Через нематеріальні властивості, об'єкти інтелектуальної власності одночасно

можуть бути використані необмеженою кількістю осіб, одночасно в декількох місцях [1, с. 21]. Унікальність об'єктів інтелектуальної власності полягає у тому, що вони втілюється у матеріальну річ водночас існують у нематеріальній формі оригінальної ідеї, яка має у прояв в особливостях створення конкретного об'єкта, його сутності, структури та призначення.

Визначення об'єкта інтелектуальної власності не закріплено у нормах ЦК України. Законодавець лише надає лише перелік об'єктів інтелектуальної власності у ст. 420 ЦК України [2]. Цей перелік сформовано відкритому форматі, що підтверджує речення «до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать». Така відкритість норми є природною, оскільки у світі неможливо призупинити розвиток творчої, наукової думки щодо нових об'єктів інтелектуальної власності. Вони постійно або створюються або оновлюються. Загалом об'єкт інтелектуальної власності являє результат творчої, наукової, інтелектуальної діяльності людини, що фіксується у матеріальній формі та має нематеріальну сутність. До цих об'єктів належить і об'єкти індивідуалізації учасників цивільного обігу, їх товарів та послуг.

Система об'єктів інтелектуальної власності може будуватися за різними критеріями. Найбільш поширеним та визнаним є поділ об'єктів залежно від моделі структури інститутів інтелектуальної власності. За світовою моделлю побудови можна виокремлювати об'єкти авторського права та права промислової власності; за національної моделлю – об'єкти авторського права та суміжних прав, об'єкти патентного права, об'єкти інститути індивідуалізації учасників цивільного, їх товарів та послуг, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Поряд з цим можна запропонувати і інші критерії систематизації об'єктів інтелектуальної власності. Так, можна запропонувати їх поділ залежно від призначення: об'єкти творчої, інтелектуальної діяльності та об'єкти індивідуалізації учасників цивільного обігу, їх товарів та послуг. Перші являють результати унікальної праці людини, вони спрямовані на оновлення творчого спадку суспільства, наукової діяльності, технічного прогресу, селекції тощо. Другі спрямовані на захист індивідуальних інтересів учасників цивільного обігу, а тому до них можна віднести такі об'єкти як комерційне (фірмове) найменування, знак для товарів та послуг (торговельна марки), географічне зазначення походження товару, комерційна таємниця. Слід підкреслити, що перші з часом становляться суспільним надбанням. А ось другі припиняють своє існування з моменту припинення конкретного суб'єктивного інтересу, тобто зазіхання визначеного кола осіб на

об'єкт. Саме в такому випадку можна виявити відсутність вольового зв'язку між суб'єктом та об'єктом, як це виникає у випадку відмерлої спадщини. Відумерлість зв'язку у правовому статусі об'єкта інтелектуальної власності – це випадки відсутності приватного інтересу до опанування майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності у зв'язку з відсутністю волевиявлення суб'єкта – потенційного володільця майнових прав щодо набуття та оформлення цих прав.

Поділ об'єктів інтелектуальної власності може проводитися відповідно і до критерію залежності об'єкта інтелектуальної власності відповідному суб'єкту: вільні об'єкти інтелектуальної власності та залежні об'єкти. Вільні об'єкти інтелектуальної власності створюються за власною ініціативою творця, майнові права на них виникають у нього первинно. Водночас ці об'єкти мають і трактування в аспекті службових (залежних об'єктів), так вільним об'єктом інтелектуальної власності є об'єкт, який створено творцем за власної ініціативи без використання досвіду, обладнання роботодавця у вільний від праці час. Службовий об'єкт інтелектуальної власності – це об'єкт, який створено творцем при виконанні трудових обов'язків. Тому такі об'єкти ще називають залежними, оскільки виникає залежність здійснення прав на об'єкт між роботодавцем та розробником [3, с. 135].

Окремо зазначити, що внаслідок потужного розвитку цифрового суспільства виникає потреба класифікувати об'єкти інтелектуальної власності залежно від фіксації їх об'єктивної форми на об'єкти закріплені (зафіксовані, втілені) у письмову та електронну форму. Відомо, що об'єктивна форма є однією із ознак об'єкта інтелектуальної власності, а тому вона повинна гарантувати стабільну та незмінну фіксацію на протязі тривалого часу відповідного об'єкта. Наприклад, лекції, промови, проповіді для отримання правої охорони повинні бути втілені у стабільну форму. Особливої уваги вимагає електронна форма об'єктів інтелектуальної власності, що вже повинна співвідноситися із цифровою формою. При цьому треба розмежувати твори які створюються у цифровій формі та твори, які переведено у цифрову форму. Як справедливо вказують дослідники процес переведення твору з «традиційної» форми в цифрову є оцифруванням, що є дією із відтворення твору [4, с. 21]. Внаслідок поширення фіксації об'єктів в цифровій формі виникає модель правовідносин у «віртуальній реальності», як наслідок виникає і правовий статус особи «homo virtual», але це окрема проблематика, яка безпосередньо має зв'язок із колом питань інтелектуальної власності.

Варто запропонувати поділ об'єктів інтелектуальної власності за ознакою творчості. Відомо, що існують первинно створенні об'єкти

та результати інтелектуальної праці, що створюються шляхом переробки вже існуючих об'єктів інтелектуальної власності. За сучасною концепцією інтелектуальної власності усі оригінальні об'єкти інтелектуальної власності є рівнозначними, вони мають однакову правову охорону. Водночас треба враховувати, що творчість інтелектуальна діяльність людини є різною. Вона може мати прояв як у різних галузях творчості, науково-технічної, селекційної діяльності, так і мати різне змістове навантаження. Можна констатувати факт існування первинного творчого процесу, коли вперше створюється об'єкт інтелектуальної власності, так і процес створення похідного об'єкта інтелектуальної власності, що передбачає переробку вже існуючого об'єкта/об'єктів інтелектуальної власності. У першому випадку творча праця полягає у створенні нової ідеї, концептуального підходу до певного суспільного феномену, що раніше було невідомо суспільству саме тут існує концепт «раніше невідомого об'єкта». В другому випадку оригінальність праці творця полягає у розробці нового способу побудови вже відомого об'єкта інтелектуальної власності, виявлення нового способу його застосування та ін. Враховуючи вищевикладене можна запропонувати поділ об'єктів інтелектуальної власності залежно від підстав виникнення на: первинно створені об'єкти інтелектуальної власності (твори, винаходи, нові сорти рослин тощо) та похідні результати інтелектуальної діяльності (збірники бази даних ін.).

З урахуванням різноманітності творчої, інтелектуальної власності можна виокремлювати прості та складені об'єкти інтелектуальної власності. Прості об'єкти інтелектуальної власності – це результати, що існують в одиничній змістовій формі та не включають інші об'єкти. Це ідеальні об'єкти, які визначаються унікальністю у кожній ознаці та змістовому складі. Складені об'єкти інтелектуальної власності – це результати інтелектуальної творчої праці, що складаються з двох та більше об'єктів інтелектуальної власності, сукупність яких спрямовано на виникнення одиничного об'єкта. Отже, залежно від структурного змісту можна виокремлювати: проста та складені об'єкти інтелектуальної власності.

Список бібліографічних посилань:

1. Козьякова Т.В. Інтелектуальна власність як економічна категорія. *Економічний вісник НТУ «КПІ»*. 2008. № 5. С. 20–25.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.03.2022).
3. Аврамова О.Є. Здійснення майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2017. № 5. С. 135–141.
4. Мацкевич О. Авторське право при цифровізації та оцифруванні. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 5. С. 14–23.